

שאר כסות ועונה

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ב עמוד א

ועכשיו ששנינו שקדו, אותה ששנינו הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, הגיע זמן באחד בשבת, מתוך שאינו יכול לכנוס - אינו מעלה לה מזונות; לפיכך, חלה הוא, או שחלתה היא, או שפירסה נדה - אינו מעלה לה מזונות. ואיכא דבעי לה מיבעיא: חלה הוא, מהו? התם טעמא מאי? משום דאניס, והכא נמי הא אניס, או דלמא התם אניס בתקנתא דתקיננו ליה רבנן, הכא לא? ואם תמצי לומר: חלה הוא מעלה לה מזונות, חלתה היא, מהו? מצי אמר לה אנא הא קאימנא, או דלמא מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו? ואם תמצי לומר: אמרה ליה נסתחפה שדהו, פירסה נדה, מהו? בשעת ווסתה לא תיבעי לך - {עמוד ב} דלא מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו, כי תיבעי לך - שלא בשעת ווסתה מאי? כיון דלא בשעת ווסתה הויא, מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו, או דלמא כיון דאיכא נשי דקא משנייא ווסתייהו, כשעת ווסתה דמי? פשיט רב אחאי: הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו ואוכלות בתרומה; לא נשאו לא קתני אלא לא נישאו, היכי דמי? אי דקא מעכבן אינהי, אמאי אוכלות משלו ואוכלות בתרומה? אלא לאו דאיתניס כי האי גוונא, וקתני: אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. אמר רב אשי, לעולם אימא לך: כל אונסא לא אכלה, ודקא מעכבי אינהו, ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני לא נשאו, ואידי דתנא רישא בדידהי, תנא נמי סיפא בדידהי.

שמות כא:ט-יא

(ט) וְאִם-לִבְנוֹ יִיעֲדָנָה כְּמִשְׁפַּט הַבְּנוֹת יַעֲשֶׂה-לָּהּ. (י) אִם-אַחֲרַת יִקַּח-לוֹ שְׂאֵרָה כְּסוּיָתָה וְעַנְתָּהּ
לֹא יִגְרָע. (יא) וְאִם-שְׂלֹש-אַלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָּהּ וַיִּצְאָה חֲנָם אִין כְּסָף

כתובות מז:-מח.

תנו רבנן תיקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה...אמר רבא האי תנא סבר מזונות מדאורייתא דתניא {שמות כא-י} שארה אלו מזונות וכן הוא אומר {מיכה ג-ג} ואשר אכלו שאר עמי כסותה כמשמעו עונתה זו עונה האמורה בתורה וכן הוא אומר {בראשית לא-נ} אם תענה את בנותי רבי אלעזר אומר שארה זו עונה וכן הוא אומר {ויקרא יח-ו} איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כסותה כמשמעו עונתה אלו מזונות וכן הוא אומר {דברים ח-ג} ויענך וירעיבך רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפום שארה תן כסותה שלא יתן לה לא של ילדה לזקינה ולא של זקינה לילדה כסותה ועונתה לפום עונתה תן כסותה שלא יתן חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים.

ספר יראים סימן קיז [דפוס ישן - קצא]

שאר כסות ועונה. גזר היוצר בפ' ואלה המשפטים: הנושא אשה חייב ליתן [לה] שאר כסות ועונה, דכתיב אם אחרת יקח [לו] שארה כסותה וענתה לא יגרע. בפירוש המקרא נחלקו רבותינו בכתובות ... ולר' אליעזר בן יעקב מזונות ועונה דרבנן.

תוספות מסכת כתובות דף מח עמוד א

רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפום שארה תן כסותה כו' - **פירש רשב"ם דרבי אליעזר בן יעקב סבר נמי דמזונות דאורייתא דהכי מתניא סיפא דברייתא מזונות מנין אמרת ק"ו ומה דברים שאין בהן קיום נפש כך דברים שיש בהן קיום נפש על אחת כמה וכמה דרך ארץ מנין אמרת קל וחומר ומה דברים שלא נישאת עליהם לכתחילה אינו רשאי למנוע ממנה דברים שנישאת עליהם לכתחילה אינו דין שאינו רשאי למנוע ממנה ולפי זה תימה ברייתא דלעיל דקתני תיקנו מזונות תחת מעשה ידיה דמשמע דמזונות דרבנן כמאן אתיא.**

רמב"ן שמות פרק כא

ופירש רש"י שארה מזונות, כסותה כמשמעה, עונתה תשמיש.... אני אומר כי פירוש שאר בכל מקום בשר הדבק והקרוב לבשרו של האדם, נגזר מלשון שאר, כלומר שאר בשרו, מלבד בשר גופו.... ותקרא האשה שאר לבעל, כמו שדרשו (יבמות כב ב) כי אם לשארו, שארו זו אשתו, והוא מן הענין שאמר ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב כד). **והנה שארה קרוב בשרה. וכסותה כסות מטתה, כמו שנאמר (להלן כב כו) כי היא כסותו לבדה במה ישכב. ועונתה הוא עונה שיבא אליה לעת דודים:**

ואם יהיה פירוש שאר כמו בשר כדברי המפרשים (רש"י והרד"ק בתהלים עח כז והרד"ק כאן), ונאמר כי אל כל שאר בשרו (ויקרא יח ו) כמו בשר בשרו, כענין שנאמר (בראשית לז כז) כי אחינו בשרנו הוא, ג"כ נפרש שארה לא יגרע, שלא ימנע ממנו בשרה, כלומר הבשר הראוי לה, והוא בשר הבעל אשר הוא עמה לבשר אחד. וענין הכתוב, שאם יקח אחרת, קרוב בשרה של זו וכסות מטתה ועת דודיה לא יגרע ממנה, כי כן משפט הבנות. והטעם, שלא תהיה האחרת יושבת לו על מטה כבודה והיו שם לבשר אחד, וזו עמו כפילגש ישכב עמה בדרך מקרה ועל הארץ כבא אל אשה זונה, ולכן מנעו הכתוב מזה. וכך אמרו חכמים (כתובות מח א) שארה זו קרוב בשר, שלא ינהג בה כמנהג פרסיים שמשמשין מטותיהן בלבושיהן. וזה פירוש נכון, כי דרך הכתוב בכל מקום להזכיר המשכב בלשון נקי ובקצור, ולכן אמר באלו ברמז שארה כסותה ועונתה, על שלשת הענינים אשר לאדם עם אשתו בחבורן. ויבא זה כהוגן על דין ההלכה, ויהיו המזונות ומלבושי האשה תקנה מדבריהם:

שאר כסות
וענה-
מדאורייתא

Intimacy,
Food,
Clothing

Just clothing

Just Intimacy

רבא, קל וחומר
מכסות (תוס)

ראב"י לפי
הסמ"ג ויראים

רמב"ן

Baruch Levine – At Alis al Kulana

- Assumption- Domestic Partnership is the essence of marriage,
 - It's not even obvious that it's a component
 - (and if it does exist midiorayta, it's on the man's side)

Context of אמה עבריה

מכילתא

וכי מה למדנו על משפט הבנות, אלא הרי זה בא ללמד ונמצא למד, מה זו שארה כסותה ועונתה לא יגרע, אף בת ישראל שארה כסותה ועונתה לא יגרע, דברי רבי יאשיה; רבי יונתן אומר, בעבריה הכתוב מדבר; אתה אומר כן, או אינו אלא בבת ישראל, כשהוא אומר אם אחרת יקח לו, הרי בת ישראל אמור, ומה ת"ל כמשפט הבנות, בעבריה הכתוב מדבר

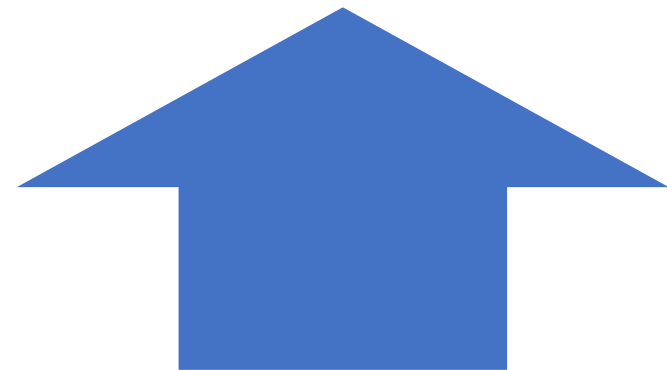
Context of אמה עבריה

אמה עבריה
• ממון <- אישות

קידושין
• אישות- < פן ממוני

מנין המצוות

- How should we count it in Minyan hamitzvot?
- עשה או לא תעשה?
 - עשה "כמשפט הבנות יעשה לה" - עשה
 - לא תעשה "לא יגרה" - לא תעשה?
- One Mitzva or Three? (assuming you think all three are דאורייתא)

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רסב

והמצוה הרס"ב היא שהזהיר קונה אמה העבריה מענות אותה אם נשאה. רצוני באמרי מענות אותה שיחסור אותה מזונה או כסותה או ימנע ממנה עונתה על צד הענוי וההכאבה. והוא אמרו יתעלה (שם) שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וזאת האזהרה בעצמה תכלול כל מי שישא בת ישראל **שלא יענה אותה** בדבר מאלו השלשה דברים **על צד ההכאבה והצער**. והוא אמרו יתעלה באמה עבריה שהזהיר שלא למנוע ממנה שארה כסותה ועונתה כמשפט הבנות יעשה לה. כבר הודיענו כי משפט הבנות הוא שלא ימנע מהן שאר כסות ועונה. והוא אמרם במכלתא וכי מה למדנו למשפט הבנות מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד. ושם אמרו שארה אלו מזונותיה כסותה כמשמעה עונתה זו דרך ארץ:

- ספר מצוות קטן מצוה רעז

- שלא למנוע שאר, זהו מזונות, כדכתיב (שמות כ"א) שארה כסותה ועונתה לא יגרע...

- ספר מצוות קטן מצוה רעח

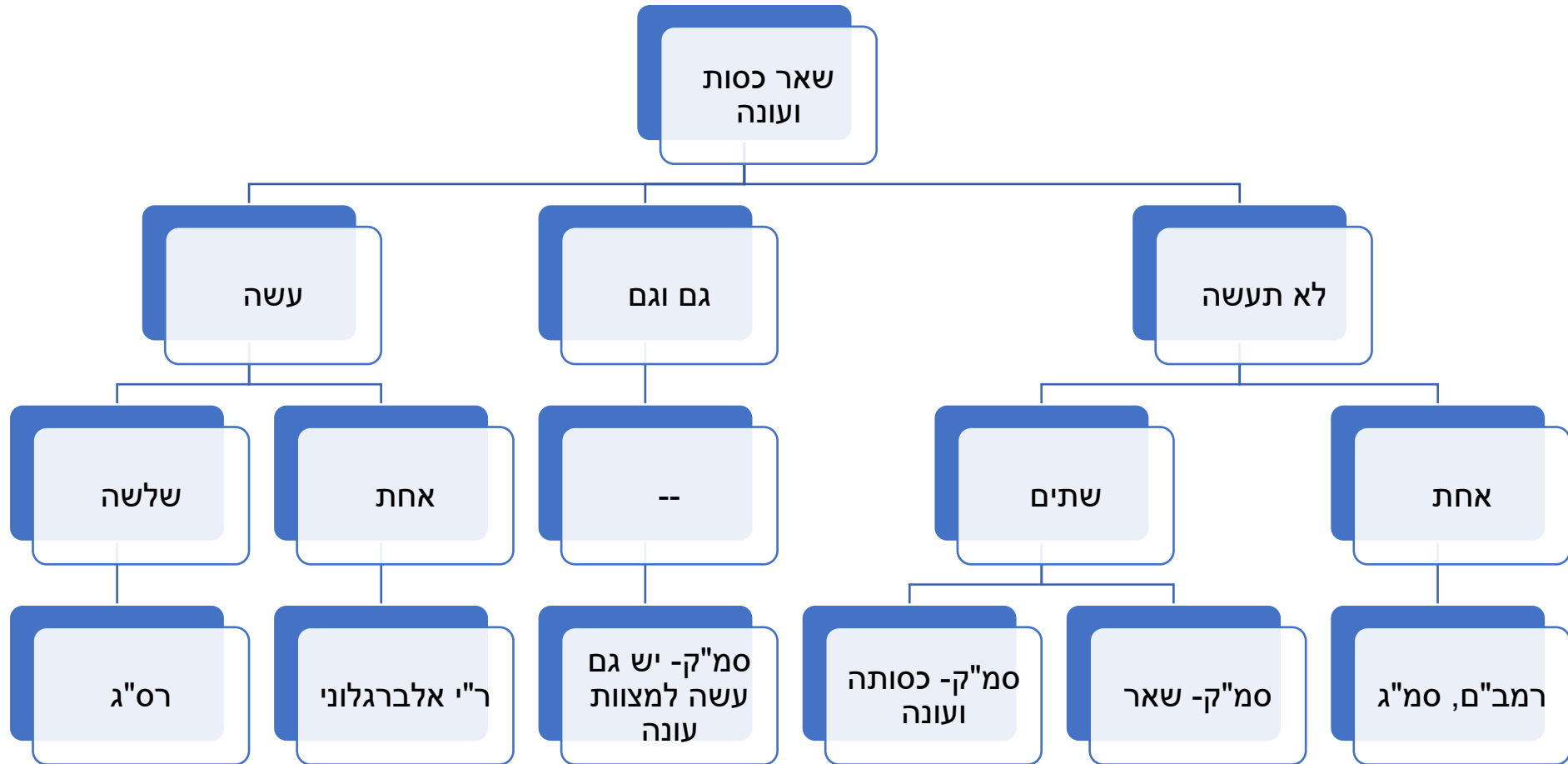
- שלא למנוע כסות ועונה, דכתיב שארה כסותה ועונתה לא יגרע.

ספר מצוות קטן מצוה רפה

לשמח את אשתו כדכתיב (דברים כ"ב) ושמח את אשתו אשר לקח, יש בעשה זה לאו, שנאמר ועונתה לא יגרע, והנה כמה גדולה המצוה הזאת שהרי פטרתו תורה (סמ"ג לאוין ר"ל) מליצא בצבא, ואפי' אשתו מעוברת מצוה לשמחה אם סבור הוא שהיא מתאוה, ויש בו בריאות לעשות (ש"ע א"ח סי' ר"מ חייב לפוקדה) ויעשה כל אדם עצמו כתלמיד חכם לשמש מערב שבת לערב שבת ובליל טבילה,

ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) עשין עשה ע עא עב

שארה. כסותה. ועונתה בעודנה. דברי רבינו הגאון ז"ל תמוהים מאוד לכאורה כאן. דהרי זה ל"ת הוא. כדכתיב שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וכן הבה"ג וסייעתו וגם הרמב"ם וכל סייעתו מנאווה במנין הלאיון. ומה ראה רבינו הגאון ז"ל למנותה במספר העשין. וראיתי להר"י אלברגלוני ז"ל באזהרותיו שגם הוא נמשך בזה אמר רבינו הגאון ז"ל. ואחר שמנה עשה דפו"ר מנה מיד אח"כ מצוה זו דשאר כסות ועונה עיין שם.

נ"מ- על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נו עמוד א

דתניא: האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה - הרי זו מקודשת ותנאו בטל

תוספות מסכת כתובות דף נו עמוד א-ב

הרי זו מקודשת ותנאו בטל - ע"כ בדכפליה לתנאיה איירי דאמר לה אם אין ליך עלי שאר כסות ועונה הרי את מקודשת ואם לאו אל תהי מקודשת מדקאמר לקמן דטעמא דר' מאיר דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ואי לא כפיל לתנאה תיפוק ליה דתנאו בטל לרבי מאיר משום דבעי תנאי כפול כדאמר בהאומר (קדושין דף סא. ושם) ותימה אם כן אמאי היא מקודשת הרי התנה בפירוש שאם יהא לה עליו שאר כסות ועונה שאינה מקודשת...ותירץ ה"ר אלחנן דהתם נמי אם היה אומר קרע ושבר ע"מ שאין לי עליך דין נזק הוי חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין ליך עלי דין שאר כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שתפטרי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי אונאה על מנת שאין לך עלי דין אונאה וכן על מנת שלא תשמיטנו שביעית ועי"ל דנזקין לא דמו לקדושין דהכא היינו טעמא דאין קדושין לחצאין דאין לך קדושין שאין לה עליו שאר כסות ועונה

נ"מ- אם אינו יכול

ספר מצוות קטן מצוה רעז

ורבינו אליהו (שם בתוספת) היה אומר שחייב אדם להשכיר עצמו ולפרנס את אשתו כמו שכתוב בכתובה ואנא אפלח ואוקיר ואוזן, הדברים שאמרו במזונות (דף ס"ד) זהו דווקא לעני שבישראל אבל במכוב' הכל לפי כבודו כתב הרב רבי' משה שאם היה עני ביותר ואינו יכול להספיק לה אפי' לחם כופין אותו להוציא (ש"ע וי"א שאין כופין להוציא מאחר שאין לו) ותהי' כתוב' חוב עליו עד שתמצ' ידו ויתן.

• נ"מ להגיע זמן

• האם החיוב מאירוסין או נשואין?

• האם אפשר לחלק ביניהם (עונה וחיוב מזונות)

• האם הם חיובים שלו, או חיובים כחלק מהאישות, או זכויות שלה?

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ב עמוד א

ועכשיו ששנינו שקדו, אותה ששנינו הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, הגיע זמן באחד בשבת, מתוך שאינו יכול לכנוס - אינו מעלה לה מזונות; לפיכך, חלה הוא, או שחלתה היא, או שפירסה נדה - אינו מעלה לה מזונות. ואיכא דבעי לה מיבעיא: חלה הוא, מהו? התם טעמא מאי? משום דאניס, והכא נמי הא אניס, או דלמא התם אניס בתקנתא דתקיננו ליה רבנן, הכא לא? ואם תמצי לומר: חלה הוא מעלה לה מזונות, חלתה היא, מהו? מצי אמר לה אנא הא קאימנא, או דלמא מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו? ואם תמצי לומר: אמרה ליה נסתחפה שדהו, פירסה נדה, מהו? בשעת ווסתה לא תיבעי לך - {עמוד ב} דלא מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו, כי תיבעי לך - שלא בשעת ווסתה מאי? כיון דלא בשעת ווסתה הויא, מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו, או דלמא כיון דאיכא נשי דקא משנייא ווסתייהו, כשעת ווסתה דמי? פשיט רב אחאי: הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו ואוכלות בתרומה; לא נשאו לא קתני אלא לא נישאו, היכי דמי? אי דקא מעכבן אינהי, אמאי אוכלות משלו ואוכלות בתרומה? אלא לאו דאיתניס כי האי גוונא, וקתני: אוכלות משלו ואוכלות בתרומה. אמר רב אשי, לעולם אימא לך: כל אונסא לא אכלה, ודקא מעכבי אינהו, ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני לא נשאו, ואידי דתנא רישא בדידהי, תנא נמי סיפא בדידהי.